

Udskriftsdato: 1. januar 2026

VEJ nr 9091 af 13/03/2013 (Gældende)

Vejledning om kontrolforanstaltninger ved anvendelse af servietter, tamponer, duge, instrumenter mv. i forbindelse med operationer

Ministerium: Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Journalnummer: j.nr. 5-1010-177/1

Vejledning om kontrolforanstaltninger ved anvendelse af servietter, tamponer, duge, instrumenter mv. i forbindelse med operationer

1. Indledning

Formålet med vejledningen er at sikre en ensartet og høj patientsikkerhed ved at gennemføre kontrolforanstaltninger, når der ved operationer anvendes servietter, tamponer, duge, instrumenter mv.

Vejledningen fastlægger ansvarsfordelingen mellem de involverede sundhedspersoner og præciserer den omhu og samvittighedsfuldhed, som sundhedspersoner skal udvise ifølge autorisationsloven¹⁾ ved kontrolforanstaltninger, når der ved operationer anvendes servietter, tamponer, duge, instrumenter mv.

2. Ansvar for at udarbejde lokale instrukser

På sygehusafdelinger har afdelingsledelsen ansvaret for, at der foreligger nødvendige lokale, skriftlige instrukser om ansvars- og kompetencefordelingen mellem de involverede sundhedspersoner ved kontrolforanstaltninger, når der ved operationer anvendes servietter, tamponer, duge, instrumenter mv. Instruksen skal indeholde anvisninger på arbejdsgange og -processer, som de involverede sundhedspersoner skal følge.

På private sygehuse, klinikker og praksis er det den læge, der overordnet er ansvarlig for patientbehandlingen²⁾, som er ansvarlig for at udarbejde instruksen. Herudover har den enkelte autoriserede sundhedsperson ansvaret for, at der foreligger de nødvendige instrukser.

Der henvises i øvrigt til Sundhedsstyrelsens vejledning om udfærdigelse af instrukser³⁾.

3. Krav til instruksernes indhold for kontrolforanstaltninger ved anvendelse af servietter, tamponer, duge, instrumenter mv. i forbindelse med operationer.

3.1. Krav til anvendte materialer

Servietter, duge og tamponer skal være forsynet med røntgenfast materiale. Hvis der er særlige hensyn, som kræver brug af ikke-røntgenfast materiale, skal dette beskrives i instruksen. På operationslejet skal tamponer eller lignende altid være monteret på tang.

Det vil kompromittere patientsikkerheden, hvis røntgentråd fjernes, da dette vil besværliggøre eftersøgning af bortkomne servietter eller andet materiale. Er der servietter uden røntgentråd på stuen, må der først åbnes for disse, når operationssåret er lukket.

Instruksen skal omfatte følgende delprocesser:

3.2. Kontrol før og under operationen

Den person, der er ansvarlig for instrumenteringen, er tillige ansvarlig for korrekt optælling af antal duge, servietter, tamponer mv.

Før operationen påbegyndes, skal alt fremtaget materiale optælles. Tages yderligere materiale i brug under operationen, skal dette ligeledes optælles. Optællingen må ikke baseres på emballagens talangivelse, idet fejllleverancer kan forekomme.

Servietter skal ophænges på servietstativet (eller tilsvarende) og skal være tydeligt adskilt fra det øvrige optørrende materiale.

3.3. Borttælling

For at fastholde overblikket og øge patientsikkerheden ved større operative indgreb, kan det være hensigtsmæssigt at foretage en »borttælling« af eksempelvis servietter.

Borttællingen foretages ved, at servietterne optælles og sammen med servietmærket placeres i en dertil indrettet pose, som adskiller sig fra de øvrige affaldsposer på stuen. Posen pakkes med et antal servietter svarende til servietmærket. Posen med servietterne og servietmærket opbevares på stuen, til operationen er slut. Ved borttællingen skal materialets røntgenmarkering kontrolleres, og markeringen skal være synlig.

3.4. Afløsning under operationen – kontroloptælling

Hvis sundhedspersonen, der er ansvarlig for instrumenteringen, afløses inden operationens afslutning, skal der foretages en kontroloptælling af alle fremtagne, såvel brugte som ubrugte, servietter, duge, tamponer mv. Afløsningen må først foretages, når kontroloptællingen er gennemført tilfredsstillende.

Når der er foretaget »borttælling« af servietter, skal afløseren oplyses om antallet af poser med servietter og servietmærker.

Før lukning af operationssåret skal alle fremtagne, såvel brugte som ubrugte, servietter, duge, tamponer mv. kontrolleres. Når kontroloptællingens resultat anses for korrekt, meddeles dette operatøren, som herefter kan påbegynde lukningen af operationssåret. Hvis der er foretaget »borttælling« af servietter, skal poserne med servietter og servietmærker indgå i kontroloptællingen.

3.5. Kontrol efter operationen

Efter operationen skal den person, der er ansvarlig for instrumenteringen, foretage yderligere en kontroloptælling af alt materiale, herunder kontrol af om dette er intakt. Denne kontroloptælling skal finde sted, inden patienten forlader operationsstuen. Såfremt der konstateres uoverensstemmelse ved optællingerne, skal dette meddeles operatøren, der er ansvarlig for, at det videre fornødne foretages.

3.6. Kontrolansvarlig

Den person, der har ansvaret for instrumenteringen ved en operation, har også ansvaret for, at de påbudte kontrolforanstaltninger udføres.

Hvis operatøren finder behov for afvigelser fra gældende regler og rutiner, og operatøren ikke forinden har foreskrevet særlige kontrolforanstaltninger, som den person, der er ansvarlig for instrumenteringen er instrueret i, har operatøren det fulde ansvar for kontrolforanstaltningerne.

3.7. Kontroloptællingen er ikke gennemført tilfredsstillende

Instruksen for kontrolforanstaltninger skal anvise forholdsregler, når kontroloptællingen ikke er gennemført tilfredsstillende.

4. Journalføring

Det skal af patientens journal fremgå, hvem der har været ansvarlig for instrumenteringen ved operationen⁴⁾

5. Ophævelse

Denne vejledning erstatter Sundhedsstyrelsens vejledning nr. 9002 af 20. november 2000 om kontrolforanstaltninger ved anvendelse af servietter, tamponer, duge, instrumenter mv. i forbindelse med operationer.

Sundhedsstyrelsen, den 13. marts 2013

ANNE METTE DONS

/ Niels W. Mogensen

- 1) Lovbekendtgørelse nr. 877 af 4. august 2011 - Lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed (Autorisationsloven) § 17.
- 2) Bekendtgørelse nr. 977 af 30. september 2011 om registrering af og tilsyn med visse private sygehuse, klinikker og praksis § 4.
- 3) Vejledning nr. 9001 af 20. november 2000 om udfærdigelse af instrukser.
- 4) Bekendtgørelse nr. 3 af 2. januar 2013 om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler (journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse mv.).